

Høringsinnspill til Rushåndhevingsutvalget fra Spero – Nasjonal Interesseorganisasjon for Rus og Psykiatri (ROP)

1. Introduksjon:

Spero, som en nasjonal interesseorganisasjon for Rus og Psykiatri, ønsker med dette å gi innspill til Rushåndhevingsutvalget. Vår organisasjon er dedikert til å fremme en kunnskapsbasert, evidensbasert og helse-orientert tilnærming i politikken innenfor rus- og psykisk helsefeltet.

2. Bekymringer knyttet til Utvalgets Mandat:

Etter en grundig gjennomgang og refleksjon, er Spero foreningen dypt bekymret for flere aspekter av utvalgets mandat:

a. Mangel på Helsefokus: Mandatet synes å undervurdere betydningen av helseorienterte tiltak og evidensbasert praksis i forebygging og behandling av rusmiddelrelaterte problemer. Vi er kritiske til mandatets premisser som ser ut til å legge overdreven vekt på politiets rolle i avdekking og forebygging av ulovlig rusmiddelbruk. Forskning, inkludert fra Rusreformutvalgets NOU 2019:26, har gjentatte ganger vist at straff ikke reduserer rusbruk effektivt, verken på gruppe- eller individnivå, og kan faktisk forverre problemene for de berørte.

b. Overdreven Vekt på Politiets Rolle: Mandatet legger overdreven vekt på politiets rolle i avdekking og forebygging av rusmiddelbruk, en tilnærming som historisk sett ikke har vist seg effektiv. Det er urealistisk og faglig uforsvarlig å forvente at politiet skal "diagnostisere" rusavhengighet eller vurdere psykiske og fysiske helsetilstander i felt. Mandatet understreker behovet for politiets bruk av tvangsmidler for å håndtere narkotikabruk, og dette kan utgjøre en fare for krenkelse av individets rettigheter. Spesielt kan dette være problematisk i forhold til Grunnloven § 102 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) Artikkel 8 om retten til privatliv.

c. Stigmatisering og Menneskerettigheter: Vi er bekymret for at mandatet kan være i konflikt med grunnleggende menneskerettigheter, inkludert retten til privatliv og helse. Og at mandatets tilnærming kan potensielt føre til økt stigmatisering av personer med rusproblematikk. Å fortsette med kriminalisering av narkotikabruk bidrar til videreføring av stigma. Dette kan være i strid med Grunnloven og EMKs prinsipper om likeverd og ikke-diskriminering.

d. Begrensning i Mandatets Omfang: Mandatet instruerer utvalget til å ikke vurdere fullstendig eller delvis avkriminalisering av bruk og besittelse av narkotika. Dette kan være problematisk ettersom det begrenser muligheten til å utforske bredere, kanskje mer effektive strategier for å håndtere rusmiddelbruk, og kan være i strid med menneskerettslige prinsipper om individets rett til selvbestemmelse og helse.

3. Meneskerettighetsperspektivet:

Mandatet respekterer ikke fullt ut menneskerettighetene for individer som bruker rusmidler. Bruk av straff og tvangsmidler mot denne sårbare gruppen strider mot grunnleggende menneskerettighetsprinsipper. Vi understreker behovet for en rettighetsbasert tilnærming som respekterer individets verdighet og helsebehov.

4. Rusavhengighet – Kompleksitet og Diagnose:

Mandatets krav om en klar definisjon av "rusavhengig" kan føre til stigmatisering, diskriminering og en forenkling av en svært kompleks helsemessig tilstand. Forsøket på å definere rusavhengighet som et rettslig begrep i mandatet er problematisk. Vi anser dette som et skritt bakover i arbeidet med å humanisere behandlingen av rusavhengige. Og dette kan være i konflikt med menneskerettighetene, spesielt med tanke på ikke-diskriminering og retten til helse. Rusavhengighet er en kompleks medisinsk tilstand som krever en nyansert og profesjonell tilnærming, ikke en forenklet juridisk kategorisering.

5. Vektlegging av Kunnskaps- og Evidensbasert Tilnærming:

Vi anbefaler en sterkere vektlegging av kunnskaps- og evidensbaserte tilnærminger i mandatet. Forskning viser at straff ikke er effektivt for å redusere rusmiddelbruk og kan ha negative psykiske konsekvenser.

6. Behov for Helsefaglig og Bruker Representasjon:

Mandatet mangler en vital representasjon fra helsefagarbeidere og brukerrepresentanter, noe som er avgjørende for å sikre en balansert og realistisk tilnærming til narkotikabruk og avhengighetsproblematikk. Vi vil fremheve nødvendigheten av brukermedvirkning, at helsefagarbeidere og brukerrepresentanter inkluderes i utformingen av politikk og praksis på rusfeltet. Dette vil sikre en mer balansert, rettferdig og helhetlig tilnærming.

7. Konklusjon og Anbefaling:

På grunnlag av ovenstående punkter finner Spero foreningen det nødvendig å uttrykke kritikk av det nåværende mandatet til Rushåndhevingsutvalget. Vi mener at mandatet mangler en fundamental forståelse for kompleksiteten i rusproblematikk og psykiatriske lidelser, og at det undervurderer viktigheten av menneskerettigheter og helsebaserte tilnærminger. Vi er også bekymret for at mandatets nåværende utforming ikke er i tråd med beste praksis for håndtering av rusproblematikk eller internasjonale forpliktelser: Norge, som part i ulike internasjonale konvensjoner, må også vurdere hvordan mandatet samspiller med internasjonale forpliktelser, spesielt i forhold til menneskerettigheter og tilnærming til rusmiddelproblematikk.

Som organisasjon kan vi ikke anerkjenne et mandat som ser ut til å være i strid med våre grunnleggende prinsipper om kunnskapsbasert, evidensbasert og helse-orientert tilnærming. Vi oppfordrer til en grundig revisjon av mandatet, hvor innsikt og erfaringer fra både helsefagarbeidere og brukerrepresentanter vektlegges.

Undertegnet,

Patrick Karlsen

daglig leder

Spero
v/ Patrick Karlsen
Merkurveien 14
5099 Bergen

post@speroforeningen.no
www.speroforeningen.no

Org Nr.: 918303863